

Oxelösund kommun

Granskning av arbetet med
orosanmälningar inom socialtjänsten

Building a better
working world

Innehållsförteckning

Sammanfattande bedömning och rekommendationer	1
1. Inledning	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och revisionsfrågor.....	2
1.3 Ansvariga nämnder.....	3
1.4 Metod och avgränsning.....	3
1.5 Revisionskriterier	3
2. Organisation och ansvar avseende hantering av orosanmälningar	3
2.1 Styrning och organisation.....	3
2.2 Organisationen har utvecklats under 2021 - 2022	4
2.3 Handläggning av orosanmälningar.....	5
3. Hantering av skyddsbedömning och förhandsbedömning	6
3.1 Arbetsbelastning och kompetens	7
3.2 Aktgranskning av inkomna orosanmälningar	8
4. Information till allmänheten samt samverkan med och information till andra kommunala aktörer	10
4.1 Information till allmänheten	10
4.2 Samverkan med andra kommunala aktörer.....	10
4.3 Information till andra kommunala aktörer	11
5. Uppföljning och egenkontroll.....	12
Svar på revisionsfrågorna	13
Bilaga 1. Källförteckning.....	15
Bilaga 2. Revisionskriterier.....	16

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Syftet med granskningen har varit att bedöma om vård- och omsorgsnämndens styrning och uppföljning av arbetet med orosanmälningar avseende barn och unga är ändamålsenlig. Vår sammanfattande bedömning är att vård- och omsorgsnämnden delvis bedriver ett ändamålsenligt arbete kopplat till styrning och uppföljning av arbetet med orosanmälningar avseende barn och unga.

Vår bedömning är att det finns ändamålsenliga rutiner för hur orosanmälningar ska skydds- och förhandsbedömmas och vem som ansvarar för att genomföra dem. Det framgår även i granskningens stickprov att regelefterlevnaden sett till lagstadgade tidsgränser för skydds- och förhandsbedömning är god. Verksamhetssystemet som används bidrar till ändamålsenlig rutinefterlevnad då det är utformat utefter lagstiftning och Socialstyrelsens föreskrifter med tydliga rubriker att fylla i. Dock framgår i granskningens stickprov att rubriken för barnsamtal används i låg utsträckning och att motiveringen till varför ett barnsamtal inte genomförts därför är otydlig, vilket vi ser som en brist.

Vi bedömer vidare att det finns rutiner gällande samverkan med skola och fritidsverksamhet och att det sker samverkansmöten mellan verksamheterna. Det finns emellertid inte någon regelbundenhet eller systematik i hur mottagningsenheten är ute i verksamheter och informerar kring anmälningsplikten och hur orosanmälningar fungerar. Vi ser det som en brist och att det finns risk att barn och unga som far illa inte upptäcks.

Vi bedömer att det finns en systematik i den uppföljning och kontroll av orosanmälningar som sker och att enheten har ett närvarande verksamhetsstöd och regelbundna ärendedragningar. Detta ser vi positivt på, särskilt i en organisation som tidigare haft en hög personalomsättning och många nya medarbetare. Dock framgår av dokumentstudier att interkontrollen inte är enhetlig i vilka anmälningar som ska granskas och vilka som faktiskt granskas, vilket vi ser som en brist.

Med utgångspunkt i granskningen rekommenderas vård- och omsorgsnämnden att:

- ▶ Säkerställa att befintliga rubriker i verksamhetssystemet används, särskilt när det kommer till huruvida barnsamtal genomförts vid skydds- och förhandsbedömningar.
- ▶ Säkerställa att medarbetare introduceras till rutiner och att kunskapen finns i organisationen. Detta är särskilt viktigt vid personalomsättning och många nya medarbetare.
- ▶ Säkerställa systematik och regelbundenhet i att informera övriga aktörer som kommer i kontakt med barn och unga kring anmälningsplikten.
- ▶ Säkerställa att interkontrollplan och vilka ärenden som faktiskt granskas är samstämmigt och att kontrollen bör innefatta samtliga aktualiseringar.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vård- och omsorgsnämndens åtaganden på barnavårdssidan är omfattande; från skyldigheter vad gäller uppsökande verksamhet och information, till hantering av anmälningar och ansökningar, vidare till utredning och beslut, och slutligen till uppföljning av insatser. På senare tid, och på förekommen anledning, har det nationella fokuset riktats mot två känsliga och angelägna led i denna process: hanteringen av s.k. orosanmälningar samt uppföljning av placerade barn.

För att vård- och omsorgsnämnden ska kunna fullgöra sina uppgifter att förebygga, erbjuda stödinsatser eller vidta åtgärder till barns skydd behöver nämnden få kännedom om barn som far illa eller misstänks fara illa. Skyldigheten att anmäla vid kännedom om en sådan situation där socialtjänsten kan behöva ingripa till ett barns skydd regleras i socialtjänstlagen. Anmälningsskyldigheten omfattar verksamheter som rör barn och unga, såväl inom myndigheter som inom enskilda verksamheter.

I vård- och omsorgsnämndens hantering av anmälningar blir frågor om rättssäkerhet och individens integritet särskilt relevanta. Samtidigt är bland annat frågan om barnets eventuella behov av skydd angelägen. Hanteringen är därför föremål för en omfattande styrning i form av lagar, förordningar och rekommendationer gällande handläggning och dokumentation. I detta avseende har inspektionen för vård och omsorg (IVO) konstaterat brister i hanteringen i flera av landets kommuner. Bristande punkter har då bland annat varit bedömningarna om barnet är i behov av omedelbart skydd, samt motiveringarna i de fall beslut om att inte inleda utredning fattas. Oxelösunds kommun har under 2021 fått kritik av IVO för bristfällig hantering av inkomna orosanmälningar.

Revisorerna har efter genomförd risk- och väsentlighetsanalys identifierat hanteringen av orosanmälningar som ett angeläget område för granskning.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om vård- och omsorgsnämndens styrning och uppföljning av arbetet med orosanmälningar avseende barn och unga är ändamålsenlig.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Har nämnden tillsett att organisation och ansvar avseende hantering av orosanmälningar är väl definierad och dokumenterad?
- ▶ Säkerställer nämnden en ändamålsenlig hantering av orosanmälningar samt av skydds- och förhandsbedömningar?
- ▶ Finns det rutiner och systematik avseende information till allmänheten och andra kommunala aktörer gällande skyldigheten att anmäla misstankar om att barn far illa?
- ▶ Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning och kontroll av hanteringen av orosanmälningar?

1.3 Ansvariga nämnder

Granskningen avser vård- och omsorgsnämnden.

1.4 Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom dokumentationsgranskning, intervjuer med tjänstepersoner samt en aktgranskning. Intervjuade funktioner samt granskade dokument återfinns i källförteckningen i bilaga 1.

Aktgranskningen fokuserar på den initiala hanteringen av orosanmälningar, det vill säga processen fram till beslut om att inleda utredning eller ej. I aktgranskningen har 12 ärenden granskats i form av utskrivna kopior från verksamhetssystemet av anmälan, skyddsbedömning, förhandsbedömning samt kompletterande journalanteckningar. Ett slumpmässigt urval av ärende har skett genom att var femte inkommit ärende i varje månad har granskats. Aktgranskningen har utgått från en upprättad checklista med kontrollfrågor och fokuserat på följsamhet till gällande lagstiftning, föreskrifter samt lokala processer och rutiner.

1.5 Revisionskriterier

Revisionskriterier är de bedömningsgrunder som bildar underlag för granskningens analyser, slutsatser och bedömningar. Revisionskriterierna kan hämtas från lagar och förarbeten eller interna regelverk, policyer eller fullmäktigebeslut. Kriterier kan också ha sin grund i jämförbar praxis eller erkänd teoribildning. Granskningens bedömningar utgår från följande revisionskriterier, för att läsa mer om revisionskriterierna, se Bilaga 2. Lokala rutiner, processer och styrdokument presenteras löpande i rapporten.

- ▶ Kommunallagen (2017:725)
- ▶ Förvaltningslagen (2017:900)
- ▶ Socialtjänstlagen (2001:453)
- ▶ Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)
- ▶ Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller barn och unga (SOSFS 2014:6)

2. Organisation och ansvar avseende hantering av orosanmälningar

2.1 Styrning och organisation

Vård- och omsorgsnämndens ansvar för orosanmälningar inom socialtjänsten är organiserat inom social- och omsorgsförvaltningen. I *Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2022-2024*, antagen av vård- och omsorgsnämnden 15 december 2021 omnämns bland annat att "barn och ungdomar ska känna sig trygga såväl i samhället som i de kommunala verksamheterna" samt "... att barn och ungdomar växer upp i trygga hemförhållanden och i en trygg och säker miljö." Det finns inget mål i verksamhetsplanen

som är kopplat specifikt till orosanmälningar. I samma plan omnämns Kommunfullmäktiges mål "andelen unga (0-12 år) med insats som inte kommit tillbaka inom ett år efter avslutad insats ska bibehållas." Målet ska redovisas i både delårs- och i bokslutsredovisningen. Kommunfullmäktiges mål bryts inte ner i verksamhetsplanen på så sätt att målsättningen har bäring på hanteringen av orosanmälningar.

2.2 Organisationen har utvecklats under 2021 - 2022

Vid intervjuer framkommer att under hösten 2021 påbörjades ett stort utvecklingsarbete inom myndighetsavdelningen. Generellt så fanns ett missnöje från socialsekreterarna och en del av det handlade om behovet av ökat verksamhetsnära stöd såsom mentorskap, handledning och specifik ärendehandledning. Tillsammans med HR upprättades en handlingsplan och som ett resultat av den anställdes två förste socialsekreterare inom myndighetsavdelningen, en under respektive enhetschef inom enheten för barn, unga och vuxna samt inom enheten för ekonomi och integration. Förste socialsekreterare är en del av den myndighetsutövande arbetsgruppen och uppdraget består av att vara ett vardagligt och handledande stöd för kollegorna. Förste socialsekreterare ska även arbeta med utvecklingsfrågor, rutiner och rättssäkerhet.

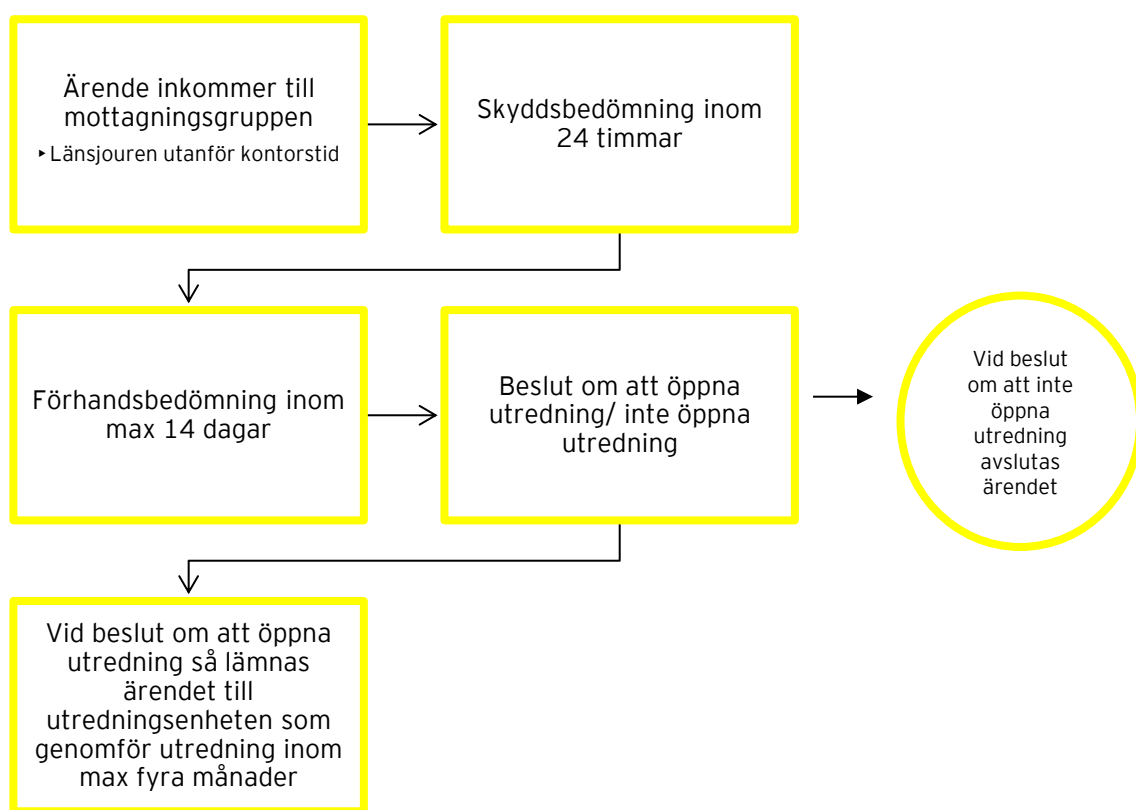
Intervjuade uppger att även rutiner utsågs som ett prioriterat område i handlingsplanen, då det vid en översyn framkom att rutiner behövde uppdateras och förändras samt göras enkla att hitta och att använda. Tidigare fanns det inte något system för hur och när uppföljning av rutiner ska ske. Numera ansvarar förste socialsekreterare för att rutiner uppdateras samt leder regelbundna ärendedragningar och veckovisa gruppmöten där samtliga handläggare deltar och där rutiner kan tas upp för diskussion och justeras vid behov. Rutiner kan även lyftas vid de APT¹ som enhetschef ansvarar för. Det finns planer att upprätta en prioriteringsordning för arbetet under 2023 och där kommer det fortsatta arbetet med rutinutveckling vara prioriterat. Vi har efterfrågat handlingsplanen som upprättades tillsammans med HR, men har under granskningens genomförande inte erhållit den.

Vid intervjuer framkommer att enheten för barn, unga och vuxna sedan i somras saknar enhetschef. Förvaltningschefen har varit tillförordnad enhetschef fram till årsskiftet och därefter har en konsult anställts. Under tiden som enhetschef saknats för enheten barn, unga och vuxna har förste socialsekreterare fått ett utökat ansvar, framför allt kopplat till de strategiska områdena och sitter bland annat med i fler samverkansföreläsningar än tidigare. Förste socialsekreterare kopplad till enheten ekonomi och integration har fram till årsskiftet varit föräldraledig. Fram till sommaren 2022 ersatte en konsult den rollen, men från sommaren till nu har tjänsten varit vakant. Under tiden för granskningens genomförande är rollen som enhetschef för enheten för ekonomi och integration vakant. *Vård- och omsorgsnämndens delårsuppföljning 2022* omnämner att det finns en utmaning att attrahera och behålla erfarna socialsekreterare inom myndighetsavdelningen. Det finns just nu vakanta tjänster som socialsekreterare som konsulter ersätter. Det framkommer också att den personal som anställs ofta är nyexaminerad och kräver mer handledning samt mer och längre introduktion.

¹ APT – arbetsplats träff är regelbundna forum för medarbetarna att gemensamt diskutera verksamheten, dess utveckling, arbetsmiljö etcetera.

Under 2021 genomförde Inspektionen för vård- och omsorg (IVO) en granskning av socialtjänsten. Det framkommer vid intervjuer att någon skriftlig slutrapport inte delgivits, men att en muntlig rapportering skedde i april 2022 där IVO:s iakttagelser berörde att det var stökigt i organisationen, att det fanns problem med viss personal, att det genomfördes vissa omstruktureringar samt att det fanns vissa brister i dokumentationen. Vid intervjuer framkommer att det vid den muntliga rapporteringen inte lämnades några rekommendationer att arbeta vidare med.

2.3 Handläggning av orosanmälningar

Ovanstående bild illustrerar en förenklad version av ärendeflödet från att ett ärende inkommer till mottagningsgruppen fram till att ett ärende avslutas eller att en utredning öppnas och lämnas över till utredningsenheten.

Ett ärende till socialtjänsten kan initieras på två sätt, antingen genom en anmälan från en utomstående eller genom att den enskilde själv ansöker om hjälp. I Oxelösund finns en mottagningsgrupp inom social- och omsorgsförvaltningen som hanterar samtliga inkommande ansökningar och anmälningar gällande barn och vuxna, förutom ärenden kopplat till socialpsykiatri (de ärendena hanteras av andra handläggare). Anmälningar och ansökningar som berör individer som redan är aktuella inom socialtjänsten hanteras av ordinarie handläggare.

I mottagningsgruppen arbetar två socialsekreterare som gemensamt hanterar de ärenden som inkommer. Ärenden inkommer generellt till mottagningsgruppen via två administratörer som ansvarar för att ta emot information som inkommer via telefon, digital fax, plattform för Länsjouren², brev eller mejl. Alla som arbetar med hanteringen av orosanmälningar har tillgång till ingångsvägarna och det har även enhetschef.

Administratörerna aktualiserar orosanmälningarna och lämnar sedan över ärendet till mottagningsenheten som ansvarar för att boka möten, ge råd och agera bollplank samt genomföra skyddsbedömning och förhandsbedömning. En skyddsbedömning ska enligt socialtjänstlagen 11 kap. 1a § genomföras omedelbart och en förhandsbedömning får max ta 14 dagar när det gäller barn och ungdomar.

Att administratörer ansvarar för att svara i telefon och aktualisera orosanmälningar har sin grund i att öka tillgängligheten och att ingen ska mötas av en telefonsvarare. Det finns ett formulär med frågor som administratörerna utgår ifrån för att säkerställa att rätt uppgifter lämnas. Administratörer har samma tillgång till förste socialsekreterare som handläggarna samt ofta möjlighet att lämna över ett telefonsamtal direkt till mottagningsgruppen. Det framkommer vid intervjuer att det kan vara svårt att göra en förhandsbedömning om informationen har varit knapphändig eller om anmälaren varit anonym och att det därmed inte går att ställa fler frågor. När en utredning inleds lämnas ärendet över till utredningsenheten både i verksamhetssystemet och fysiskt i form av en utskriven anmälan plus eventuell originalanmälan som inkommit via brev.

Vid intervjuer framkommer att det upplevs finnas en tydlig ansvarsfördelning av arbetsuppgifter, både inom mottagningsgruppen och gentemot administratörerna. Den av socialsekreterarna som först är tillgänglig tar emot orosanmälan och hanterar den. Nästan alla möten med barn och vårdnadshavare genomförs gemensamt av mottagningsgruppen. Vid hög arbetsbelastning händer det att socialsekreterarna arbetar individuellt. Vid möten med familjer händer det att de delar upp sig för att kunna prata med föräldrar och barn separat.

Mottagningsgruppen arbetar kontorstid och Länsjouren ansvarar för ärenden som inkommer under kvällar, nätter och helger. Ärenden inkommer från Länsjouren via en mejlplattform och har det varit någonting större eller mer komplext så ringer de och överrapporterar. Har jouren inlett en utredning så aktualiseras den och inleds i Oxelösunds egna system och lämnas sedan direkt vidare till utredningsenheten. Det framkommer vid intervjuer att det inte har varit många jourärenden, ca 2-3 i månaden, och de överlämningar som skett har varit bra och tydliga.

3. Hantering av skyddsbedömning och förhandsbedömning

För mottagningsgruppen är *Rutiner för förhandsbedömning BoU* huvudrutinen och det finns även en rutin för utredning. Alla rutiner ligger på intranätet och är indelat utefter den målgrupp som handläggs. Intervjuade anser att rutinerna är tydliga och lätta att hitta, men

² Länsjouren Södermanland är en länsgemensam socialjour som utgår ifrån Eskilstuna och finns för kommunerna: Eskilstuna, Flen, Gnesta, Katrineholm Oxelösund, Strängnäs och Vingåker.

att de mer används som ett dokument att söka stöd i än att de aktivt används i det dagliga arbetet. Arbetsuppgiften att hantera orosanmälningar är starkt lagstyrd vilket ger en tydlighet i arbetet. Det uppges även att det är enkelt att fråga om hjälp eftersom samtliga handläggare sitter i samma korridor.

Enligt *Delegations- och verkställighetsordning för vård- och omsorgsnämnden*, fastställd av vård- och omsorgsnämnden 25 mars 2015 samt reviderad 25 maj 2021, får socialsekreterare fatta beslut om att inleda utredning, men förste socialsekreterare eller enhetschef är den som fattar beslut om att *inte* inleda utredning. Det framkommer vid intervjuer att socialsekreterare skriver ett förslag till förhandsbedömning och lämnar det sedan till förste socialsekreterare för genomläsning innan beslutet registreras i verksamhetssystemet. Mottagningsgruppen har inte högre delegation än någon annan socialsekreterare.

Vid intervjuer framkommer att socialsekreterarna använder sig av verksamhetssystemet Viva, vars utredningsmall är utformat efter kontrollpunkter från lagstiftning, Socialstyrelsens föreskrifter samt BBIC³. Vid en inkommer anmälan så finns en skyddsbedömning på första sidan med rubriker som bland annat innefattar grund till bedömning om omedelbart skydd samt datum och handläggare. Systemet är tvingande, vilket innebär att det måste upprättats en skyddsbedömning för att kunna skapa en förhandsbedömning. Det går inte att komma vidare i systemet annars. I förhandsbedömningen ligger sedan skyddsbedömningen med, samt finns tydliga rubriker att använda sig av som redogör för anledning till anmälan, tidigare kännedom, vilka kontakter som tas, om barnsamtal görs, motivering och bedömning om att inleda eller inte inleda utredning.

3.1 Arbetsbelastning och kompetens

Enligt *Vård- och omsorgsnämndens delårsuppföljning 2022* har enheten barn och unga haft en hög arbetsbelastning under första halvåret. Vid intervjuer framkommer att arbetsbelastningen kan variera periodvis. Ibland inkommer några orosanmälningar i veckan gällande barn och unga och är det mycket kan det vara 7-8 på en dag. Anmälningarna hanteras oftast i den ordning de inkommer och oftast hinner socialsekreterarna att göra skyddsbedömning och förhandsbedömning samt skicka ut en kallelse till möte innan nästa anmälan inkommer. Det finns ingen uttalad eller fastställd prioriteringsordning vid hög arbetsbelastning, utan socialsekreterarna beskriver vid intervju att det är en självklarhet att utgå ifrån kontext och allvarlighetsgrad. Förste socialsekreterare kan även vara med och hjälpa till att prioritera om det behövs. Det finns en upplevelse av att en normal belastning kan en person hantera under begränsad period såsom sjukdom eller ledighet. Det har även funnits tillfällen av personalbrist på utredningsenheten där socialsekreterare från mottagningsenheten hjälpt utredningsenheten att färdigställa utredningar.

Intervjupersoner uppger att det finns god kompetens inom mottagningsgruppen att göra skydds- och förhandsbedömningar samt att stöd från övrig personal finns att tillgå. Under

³ BBIC - Barns behov i centrum är ett arbetssätt för socialtjänstens barn- och ungdomsvård. Det innehåller en struktur för handläggning, genomförande och uppföljning av myndighetsutövningen (socialstyrelsen.se).

2023 kommer socialsekreterarna att delta i SKR:s kompetensutveckling för socialtjänsten *Yrkesresan*.

3.2 Aktgranskning av inkomna orosanmälningar

Inom ramen för granskningen har ett stickprov genomförts i form av en aktgranskning med fokus på hanteringen av orosanmälningar. Anmälan, skyddsbedömning, förhandsbedömning samt kompletterande journalanteckningar har granskats i 12 slumpmässigt utvalda ärenden som inkommit under 2022. I tabellen nedan redogörs för vilka kontrollmoment som ingått i stickprovet.

Av aktgranskningen framkommer bland annat att:

- ▶ Samtliga granskade ärenden har dokumenterat anmälningsdatum, hur anmälan inkommit och vem som gjort anmälan.
- ▶ Samtliga granskade ärenden har en dokumenterad skyddsbedömning.
- ▶ Samtliga skyddsbedömningar har dokumenterad motivering, datum och vem som gjort bedömningen i form av namn och befattning.
- ▶ I samtliga ärenden har en förhandsbedömning gjorts inom 14 dagar.
- ▶ Samtliga förhandsbedömningar har dokumenterad motivering, datum och vem som gjort bedömningen i form av namn och befattning.
- ▶ I 4 av 12 ärenden har barnsamtal genomförts.
- ▶ Av de 8 ärenden där barnsamtal *inte* genomförts finns det en motivering till det i hälften av fallen.
- ▶ Huruvida ett barnsamtal har genomförts eller ej framgår under egen rubrik i 2 av 12 ärenden.

Kontrollfråga	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Framkommer när och hur anmälan inkommit och av vem?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Har skyddsbedömning genomförts?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Finns dokumenterad motivering, datum och vem som gjort bedömningen?	Ja	Ja	Ja ¹	Ja	Ja ²	Ja ³	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja ⁴	Ja
Har förhandsbedömning gjorts inom 14 dagar?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Finns dokumenterad motivering, datum och vem som gjort bedömningen?	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Om nej; finns dokumenterad motivering, datum och vem som gjort bedömningen? ⁵	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T
Har barnsamtal genomförts?	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Nej
Om nej; finns motivering?	E/T	Ja	Ja	E/T	Ja	Nej	Nej	E/T	Nej	E/T	Nej	Ja
Framgår det tydligt? ⁶	Nej	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej
Vid inledande/ inte inledande av utredning; har vårdnadshavare (VH) underrättats?	Ja, båda VH + barn	Ja, 1 VH	Ja, båda VH + barn	Ja, 1 VH + barn +anmälare	Ja, båda VH	Nej	Ja, 1 VH	Ja, 1 VH + barn	Nej ⁷	Nej ⁸	Ja, 1 VH + barn	Ja, 1 VH

- Datum skiljer sig mellan anmälan och förhandsbedömning, vilket beror på att flera orosanmälningar inkommit inom 14 dagar (tiden för förhandsbedömning).
- Länsjuren gör skyddsbedömning och öppnar utredning. Det inkommer en ny orosanmälan under utredningstiden och en ny skyddsbedömning görs.
- Kortfattad motivering.
- Datum finns, inkom ena dagen och beslut dagen efter. Det inkommer en till orosanmälan och en ny skyddsbedömning görs samma dag.
- E/T: Ej tillämpligt
- Det finns en egen rubrik att använda vid barnsamtal och det är den som åsyftas. Att barnsamtal har genomförts/ inte genomförts har annars framkommit av journalanteckningar eller kontext.
- Utredning inleds och information om att utredning inleds ges under utredningstiden.
- Utredning inleds och information om att utredning inleds ges under utredningstiden.

4. Information till allmänheten samt samverkan med och information till andra kommunala aktörer

4.1 Information till allmänheten

Kommunens hemsida har information kring orosanmälningar gällande barn och unga som far illa samt kontaktuppgifter till social- och omsorgsförvaltningen och Länsjouren. Mottagningsgruppen agerar även rådgivande och bollplank till de som söker kontakt gällande barn och unga som far illa. Vid intervjuer framkommer en önskan att nå ut med information till allmänheten mer, framför allt för att undvika missförstånd och desinformation om socialtjänstens uppdrag, dock prioriteras omhändertagande av inkomna anmälningar före informationsinsatser. Förste socialsekreterare har deltagit som informant i ett pågående projekt gällande framtagande av en e-tjänst som både privatpersoner och tjänstepersoner ska kunna använda för att göra orosanmälningar.

4.2 Samverkan med andra kommunala aktörer

I Oxelösunds kommun finns *Riktlinje för samverkan mellan utbildnings-, vård- och omsorgs- samt kultur- och fritidsförvaltningen*, fastställd av samtliga berörda nämnder under maj 2018. I riktlinjen redogörs för samverkan mellan förvaltningarna vid en orosanmälan kring ett barn eller ungdom samt så förtydligas respektive verksamhets ansvar och tillvägagångssätt. Enligt rutinen ska en översyn av riktlinjen ske årligen och att det är berörda verksamhetschefer som ansvarar för det. När en sådan översyn alternativt revidering gjordes senast är oklart. Intervjupersoner upplever att samverkan med andra kommunala aktörer fungerar bättre idag än vad den tidigare gjort.

Intervjuade uppger att skolorna har en framtagen mall för orosanmälningar med konkreta frågeställningar att fylla i. Dock lyfts att det inte alltid finns samsyn mellan socialtjänst och skola gällande huruvida ett ärende ska ses som akut eller ej samt att det finns en osäkerhet hos skolpersonal kring vilka frågor som bör ställas till ett barn för att få så utförlig information som möjligt. Intervjuade har en upplevelse av att det kan finnas en osäkerhet från skolan att skriva orosanmälningar och att skolpersonal gärna vill att rektor står som anmälare. Detta försvårar dock socialtjänstens bedömning eftersom socialsekreterare då måste prata med rektorn och inte den personal som fått informationen från barnet.

1-2 gånger per termin ordnas en samverkansdag där bland annat specialpedagoger, logopedier, skolsköterskor, skolpsykolog, kuratorer, förskolepedagoger, förskolechefer och i vissa fall rektorer är representerade. Dessa tillfällen ger möjlighet att skapa relationer, utbyta kunskap, klargöra förväntningar och få ansikte på varandra och det brukar leda till att mottagningsgruppen därefter genomför en högre andel konsultationer med skola och förskola. Vid faktakontroll av rapporten framgår att det finns inplanerat två gånger per termin för 2023.

Vardagsnära insatser i tydlig samverkan - VITS är ett nätverk som sker 2-3 gånger per termin. Sammanhållande är centrala barn- och elevhälsan och bland annat deltar representanter från socialtjänsten, skola och förskola, Barn- och Ungdomspsykiatri (BUP) och Habiliteringsverksamheten (HAB). Det sker skilda forum för skolan och förskolan och i Förskole- VITS finns även representanter från Barnavårdscentralen (BVC). Syftet är att, efter att samtycke är inhämtat, kunna lyfta individärenden. Under hösten har forumen

dock använts som ett samverkansforum för att lyfta teman och frågor som behöver utvecklas.

Tillförordnad enhetschef/ förvaltningschef sitter med i Region Sörmlands läns gemensamma styrgrupp för närvård samt beredningsgrupp barn södra. Inom grupperna lyfts bland annat samverkan och gemensamma beröringspunkter för Region Sörmland och länets nio kommuner. Beredningsgrupp barn träffades nio gånger under 2022 och var sjätte månad rapporterade deltagarna statistik gällande bland annat hur utvecklingen kring orosanmälningar kring barn och unga ser ut. Vid intervjuer framkommer att det skett en ökning av anmälningar både i kommunen och i regionen. Att orosanmälningar ökat i landet generellt visar även Socialstyrelsens senaste kartläggning av orosanmälningar.

4.3 Information till andra kommunala aktörer

Det finns inte någon rutin att kontinuerligt och systematiskt vara ute i skolorna eller hos andra aktörer och informera om orosanmälningar och hur det fungerar. Det har skett vid förfrågan och socialsekreterare enstaka gånger varit och informerat kring anmälningsplikten för personal på en förskola samt för personal på det kommunala HVB-hemmet för vuxna. Upplevelsen är att fanns lite mer rutin kring det innan pandemin, men det har inte kommit tillbaka efter det.

Vid gemensam samverkansdag med skolorna har mottagningsenheten uttryckt att de vill bli kontaktade av rektorerna när de känner att det finns behov av att uppdatera sin personal kring orosanmälningar, till exempel vid personalomsättning. Framför allt är det svårt att nå lärare i hela grupper och mottagningsenheten vill gärna komma ut och informerar vid APT eller föräldramöten. Upplevelsen är att socialtjänsten påminner och bjuder in sig till skolornas möten för att få informera, men att det inte riktigt nappas på eller tappas bort. Det finns planer på att ta kontakt med alla rektorer efter årsskiftet för att få komma ut i skolorna och informera. Numera finns familj- och skolpedagoger som jobbar mellan socialtjänsten och skolan, vilket bidragit till en positiv öppning, då de jobbar mot båda verksamheterna. Enligt dokumentet *aktiviteter 2022 (barn, unga och vuxna)* sker samverkan mellan myndighetsavdelningen och familj- och skolpedagoger en gång i månaden. Enligt samma dokument framgår att medarbetarna tagit fram strukturen för att bjuda in externa aktörer för att informera. Vi har efterfrågat dokument som beskriver den upprättade strukturen, men har under granskningens genomförande inte erhållit den.

Intervjuade lyfter fram en upplevelse av att de flesta orosanmälningar som inkommer från andra kommunala verksamheter kommer ifrån skolan gällande barn och ungdomar mellan cirka 12 - 15 år. Det finns även en upplevelse av att det inte kommer så många anmälningar från till exempel barnavårdscentralen eller tandvården. Det är dock svårt att säga om det beror på att det inte finns något att anmäla alternativt om de inte har kännedom om sitt ansvar eller hur de ska gå till väga. Samma resonemang sker kring polisen och att de kanske inte har fått rutin på att anmäla vid barnfridsbrott som är en lagändring som skett under 2022.

5. Uppföljning och egenkontroll

I Vård- och omsorgsnämndens *Internkontrollplan 2022* återfinns punkten att social- och omsorgsförvaltningen ska kontrollera att reglerna, enligt 11 kap 1 a § socialtjänstlagen, vid orosanmälan för barn efterföljs. Kontrollmomentet sker två gånger per år, i mars och september och rapporteras till vård- och omsorgsnämnden i maj och november. Det är förste socialsekreterare som ansvarar för att genomföra egenkontrollen och den genomförs genom att samtliga öppnade aktualiseringar under respektive granskningsmånad kontrolleras med inspiration från Inspektionen för vård- och omsorgs (IVO) kontrollmall. I internkontrollplanens risk- och konsekvensanalys graderas konsekvenserna och sannolikheten med en fyra, vilket är den högsta graderingen och innebär allvarlig respektive sannolik. Risker graderas som 16, vilket är den högsta graderingen.

I internkontrollen för september 2022 avseende orosanmälningar enligt 11 kap 1 a § socialtjänstlagen kontrolleras inkomna anmälningar med beslut om att inte inleda utredning genom följande punkter:

- ▶ Skyddsbedömningar med motivering
- ▶ Barnsamtal
 - Ej genomförda barnsamtal med motivering
 - Ej genomförda barnsamtal utan motivering
- ▶ Antal förhandsbedömningar genomförda inom 14 dagar
 - Ej genomförda inom 14 dagar med motivering
 - Ej genomförda inom 14 dagar utan motivering

Bland annat omnämns motiveringen i de ärenden där barnet inte kommit till tals vara att barnet inte önskade samtala med socialtjänsten, att barnet vistas utomlands eller att barnet var litet och således ännu inte kan kommunicera. Vid intervjuer framkommer att sammanfattningen av kontrollen delges vård- och omsorgsnämnden samt lyfts vid gruppmöten och APT i ett verksamhetsutvecklande syfte.

Intervjuade uppger att Arbetsutskottet gör oplanerade stickprov inom socialtjänsten och tittar då på tre slumpmässigt utvalda ärenden under en månad. De granskar ärenden inom samtliga områden, inte enbart förhandsbedömningar. Det som kontrolleras är bland annat om rätt person fattat beslutet och om det skett under rätt tidsperiod. Arbetsutskottet återkopplar sedan resultatet vilka även lyfts på de interna gruppmötena.

Det finns en upplevd öppenhet kring att lyfta de nedslag och synpunkter som framkommer vid kontroller och en vilja kring att förbättra. Har en felaktighet upptäckts så upprättar socialsekreterarna en avvikelse, både på sig själva och andra. Finns det oklarheter om något är en avvikelse eller ej så kontaktas förste socialsekreterare eller enhetschef om det till exempel är aktuellt med en Lex Sarah- utredning. Avvikelser är en egen punkt på APT där det diskuteras vad som inkommit och hur det undviks framöver.

Det går att ta ut statistik från verksamhetssystemet gällande bland annat när en anmälan inkommer, vem som anmäler, vad som anmäls etcetera. Tillförordnad enhetschef/förvaltningschef följer statistiken månatligt för att säkerställa kontroll över ekonomi och

över verksamheten samt så rapporteras statistik till nämnd. Statistiken följs även under en femårsperiod för att följa utvecklingen. Statistiken lyfts även fram vid gruppmöten och APT i ett verksamhetsutvecklande syfte. Intervjuade uppger bland annat att de gått en utbildning i våld i nära relation på önskemål från arbetsgruppen.

Vid intervjuer framkommer att det finns ett årshjul framtaget inom verksamheten som bland annat anger när utbildning om avvikelser ska ges personalen, samverkan med skola ska ske samt egenkontroll till nämnden. Inom ramen för granskningen har vi efterfrågat dokumentet, men inte tagit del av det och vi kan därför inte verifiera det.

Svar på revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Svar
Har nämnden tillsett att organisation och ansvar avseende hantering av orosanmälningar är väl definierad och dokumenterad?	Ja. Det finns en rutin för hur orosanmälningar ska skydds- och förhandsbedömmas och vem som ansvarar för att genomföra dem. Det framgår av delegationsordning vem som kan fatta beslut om att öppna utredning och att <i>inte</i> öppna utredning.
Säkerställer nämnden en ändamålsenlig hantering av orosanmälningar samt av skydds- och förhandsbedömningar?	Delvis. Verksamhetssystemet som används innehåller rubriker att använda sig av som utgår ifrån lagstiftning, Socialstyrelsens föreskrifter samt BBIC:s bedömningsmall. Systemet är även tvingande, vilket gör att en skyddsbedömning behöver upprättas för att socialsekreteraren ska kunna gå vidare i systemet, vilket vi ser som positivt. Aktgranskningen visar att samtliga ärenden har ändamålsenlig dokumentation kring anmälan, skyddsbedömning och förhandsbedömning samt sker inom lagstadgad tid, vilket vi ser positivt på. Av samma granskning framgår dock att rubriken <i>barnsamtal</i> enbart används i två av 12 ärenden och samt att motiveringen till varför det eventuellt inte skett barnsamtal saknas eller är otydlig. Då det finns tydliga rubriker att använda sig av i systemet ser vi det som en brist att de inte används.
Finns det rutiner och systematik avseende information till allmänheten och andra kommunala aktörer gällande skyldigheten att anmäla misstankar om att barn far illa?	Delvis. Information till allmänheten sker via kommunens hemsida samt den information som ges till de som kontaktar mottagningsgruppen. Det finns ingen rutin eller systematik gällande information till allmänheten. Det finns en rutin gällande samverkan med skola och fritidsverksamhet och det sker samverkansmöten mellan verksamheterna. Det finns ett uppdrag att mottagningsgruppen ska jobba konsultativt mot dessa verksamheter och agera bollplank. Det finns inte någon regelbundenhet eller systematik i hur

	<p>mottagningsgruppen är ute i verksamheter och informerar kring anmälningsplikten och hur orosanmälningar fungerar.</p>
<p>Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning och kontroll av hanteringen av orosanmälningar?</p>	<p>Delvis. Det finns ett verksamhetsstöd i form av förste socialsekreterare som läser samtliga förhandsbedömningar som görs samt fattar beslut om att <i>inte</i> inleda utredning. Förste socialsekreterare ansvarar även för rutiner, regelbundna ärendedragningar och gruppmöten samt finns tillgänglig för enskild handledning. Det närvarande verksamhetsstödet ser vi positivt på, särskilt i en organisation med många nya medarbetare.</p> <p>Det finns en systematik i den internkontroll som sker i och med planerade stickprov två gånger per år. Dock framkommer en skillnad i internkontrollplanen och själva granskningen gällande vilken typ av ärenden som ska granskas. Interkontrollplanen skriver "samtliga öppnade aktualiseringar" och kontrollprotokollet skriver "inkomna anmälningar med beslut om att inte inleda utredning". Vi ser det som en brist att dokumenten inte är samstämmiga. Vi ser positivt på att arbetsutskottet gör egna stickprov och att förvaltningschef/tillförordnad enhetschef följer statistik kopplat till orosanmälningar av barn och unga månatligt.</p>

Oxelösund 2023-02-15

Josefine Algotsson
Verksamhetsrevisor, EY

Bilaga 1. Källförteckning

Intervjupersoner:

- ▶ 2 socialsekreterare i mottagningsgruppen
- ▶ Förste socialsekreterare
- ▶ Förvaltningschef/ tillförordnad enhetschef barn, unga och vuxna

Dokumentation:

- ▶ Vård- och omsorgsnämndens verksamhetsplan 2022-2024
- ▶ Vård- och omsorgsnämnden delårsuppföljning, delår 2022
- ▶ Aktiviteter 2022 (barn, unga och vuxna)
- ▶ Interkontrollplan 2022
- ▶ IVO granskningsmall - Granskning av förhandsbedömning
- ▶ Internkontroll - att reglerna enl. 11 kap 1 a § SoL vid orosanmälan för barn följs, september 2021
- ▶ Internkontroll - att reglerna enl. 11 kap 1 a § SoL vid orosanmälan för barn följs, mars 2022
- ▶ Internkontroll punkt 5 - att reglerna enl. 11 kap 1 a § SoL vid orosanmälan för barn följs, september 2022
- ▶ Organisationschema
- ▶ Riktlinje för samverkan mellan utbildnings-, vård- och omsorgs- samt kultur- och fritidsförvaltningen
- ▶ Rutiner för förhandsbedömning BoU
- ▶ Delegations- och verkställighetsordning för vård- och omsorgsnämnden

Bilaga 2. Revisionskriterier

Kommunallagen (2017:725)

I kommunallagen, 6 kap. 6 §, framkommer att det är respektive nämnds ansvar att inom sitt verksamhetsområde säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt. Nämnden har ansvar för att verksamheten bedrivs på ett tillfredställande sätt och att den interna kontrollen fungerar.

Förvaltningslagen (2017:900)

Enligt 8 § förvaltningslagen (2017:900) ska en myndighet inom sitt verksamhetsområde samverka med andra myndigheter.

Socialtjänstlagen (2001:453)

I 5 kap. 1 § socialtjänstlagen framkommer att socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att de far illa. Nämnden ska i dessa frågor samverka med andra berörda. Enligt 5 kap. 11 § ska nämnden verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden ska särskilt beakta att barn som bevittnat våld av eller mot närstående är offer för brott och ansvara för att barnet får stöd och hjälp.

Enligt 11 kap. 1 § ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Berör anmälan ett barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. En sådan bedömning ska dokumenteras.

I 3 kap. 3 § står att socialnämnden ska se till att det finns rutiner för att förebygga, upptäcka och åtgärda risker och missförhållanden inom socialtjänstens verksamhet rörande barn och unga. I kap. 14 1 § anges att vilka myndigheter och yrkesverksamma som är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Av dessa innefattas myndigheter samt dess anställda vars verksamhet berör barn och unga. Anmälningspliktiga är skyldiga att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd. Vidare bör alla som får kännedom eller misstänker att ett barn far illa anmäla detta till socialnämnden. Socialnämnden får informera den som anmälningspliktiga om att utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår. Informationen ska på begäran lämnas till anmälaren om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att göra så.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS (SOSFS 2014:5)

Socialstyrelsens allmänna råd om handläggning av ärenden som gäller barn och unga (SOSFS 2014:6)

Socialstyrelsen föreskrifter och allmänna råd om ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9).

Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bland annat bestämmelser om dokumentation av inkomna anmälningar, skyddsbedömning och förhandsbedömningar. Föreskriften om ledningssystem innehåller bestämmelser om processer och rutiner för en systematisk utveckling av verksamhetens kvalitet.

Socialstyrelsens kartläggning Anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa, 2021

Socialstyrelsen har genomfört en kartläggning av anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa som omfattar helåret 2021 och 86 procent av landets kommuner och stadsdelar. Under 2021 gjordes cirka 422 000 anmälningar om barn som far illa eller misstänks fara illa till landets socialtjänster - en ökning med 27 procent sedan Socialstyrelsens förra kartläggning 2018.

Kartläggningen indikerar att anmälningsbenägenheten över tid har fortsatt öka, men även att det verkar finnas en underrapportering från vissa verksamheter. Det tydligaste exemplet rör anmälningar om föräldrars brister i omsorgsförmåga när det gäller de yngsta barnen. Förskola och skolan är viktig för barn i utsatta situationer. Ofta behöver flera aktörer samverka för att stötta barn som far illa eller riskerar att göra det.